

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMÎNALĂ

Redacția și Administrația
BUCUREȘTI
Strada Regală, 6

SUPT DIRECȚIA UNUI COMITET

ABONAMENTUL ANUAL
În țară . . . 10 lei
În străinătate 12 »

INSCRIȚII DIN BISERICILE ROMÂNIEI ¹⁾.

Biserici și mănăstiri, unele drese, și foarte rău drese, altele în toată măreția vechimii lor, acopăr tot pământul țerii, cu sutele. De cînd s'a încheiat cu evlavia părinților noștri, nimeni nu li-a avut grija, dacă nu s'a întîmplat să nemerească la ele vre-un preot gospodar, vre-un egumen cu tragere de inimă, cari aũ fost de tot rari și cari și-aũ închinat viața clădirii ce li se încredințase. S'a ruinat tot ce ajunsese a se dărîma, și cine a vrut să strice și să mîzgălească o clădire îndoit de sfîntă, fiindcă e și a lui Dumnezeu și a strămoșilor, a fost lăsat să pingărească în voie. Odoare scumpe s'aũ sfărîmat, s'aũ păcătoșit, s'aũ azvirlit prin poduri, ca la biserica Colții din București, — după însăși mărturia parohului, teolog și profesor de religie, — s'aũ instrăinat, s'aũ strămutat în casa preoților fără conștiință și fără cinste, s'aũ furat de hoți și s'aũ mistuit de focuri care puteau fi prevăzute și împiedecate. Cutare argintar rus a cumpărat lucruri cu inscripții, a ras inscripția și le-a vîndut la alte biserici, cum se vede dintr'o cruce de la Cuibu-cu-barză din București. S'aũ strîns cu hapca tot felul de lucruri scumpe, care, între blesteme, ce se aud și până acuma, aũ luat drumul Museului din București, unde nici până astăzi nu li s'a dat o orînduire, unde nici până astăzi nu li s'a făcut un catalog științific și artistic. Cine a vrut, a fost lăsat să preschimbe, să prefacă și să schilodească. Rare ori s'a văzut la un popor ce pretinde să înfățișeze cultura, o astfel de păcătoșenie.

În biserici și mănăstiri se păstrează însă prin slovele săpate în aur și în argint, prin lespezile scrise ce acopăr morminte, prin pomelnice săpate în piatră la altare, prin piatra cu slove așezată deasupra ușilor, — amintirea trecutului nostru, care ni este scump,

¹⁾ Prefață la volumul «*Inscripții din Bisericile României*, adunate, adnotate și publicate de N. Iorga. Fascicula I.» București, 1905, în 8° mare, pp. VIII + 312

orî de-a fost bun, orî de-a fost rău, orî de cuprinde în el mari nenorociri, orî de vădește și cite o clipă de fericire. Aceste pisanii, această scriere pe piatră s'a făcut totdeauna cu o evlavie, cu o iubire, cu o înțelegere deosebită. În Moldova s'a dezvoltat o întreagă caligrafie lapidară cirilică înriurită de literele gotice ale Sașilor din Ardeal și Germanilor din Galiția. În Țara-Românească frumuseța neîntrecută a maiusculelor Renașterii, înalte, rotunde, maiestru împodobite, a fost împrumutată din Veneția, pe calea tipăriturilor ce s'a făcut puțin timp după 1500 cu meșteri de acolo sau pe calea unor săpători de piatră sîrbi, ragusani, cari știaū cum se lucrează în acea Italie înnoitoare a artei. Și un scris și cellalt s'aū desfășurat firește în curs de mai multe veacuri, și până după anul 1830 datele trecutului rămăseseră în această privință neatînse. Anumite inscripții din Botoșani sau cea de la mănăstirea Icoanei, de la Sf. Vineri din București, s'ar putea așeza, dacă n'ar fi data, *leatul* în timpurile cele mai bune.

Asemenea pisanii aū o înaltă însemnătate pentru istorie, căci ele lămuresc asupra tuturor oamenilor ce aū îndeplinit în trecutul nostru o scenă însemnată, asupra înrudirii lor, asupra dregătoriilor ce aū dobîndit, asupra ceasului morții lor și asupra atîtor întîmplări din viața lor. Chipurile cîitorilor, zugrăvite pe păreți, arată înfățișarea și îmbrăcămintea acestor oameni.

În sfîrșit limba în care sînt scrise aceste inscripții, din vremea cînd se obișnuște întrebuițarea și la prilejuri solemne, și pentru scopuri socotite ca veșnice în marginile veșniciei omenești, a graiului nostru, — această limbă, bogată, vie, cumpătată, e un îndreptar nestrămutat pentru toate timpurile. În ea apoi cercetătorul dialectelor, al schimbărilor încete ale limbii poate găsi lămuriri din cele mai prețioase.

* * *

În vara anului 1904 am pornit pentru a vedea locuri și clădiri. În gînd n'aveam să fac știință, să culeg inscripții. Cu atîta mai mult cu cît eram încredințat că tot ce e mai bun a fost strîns bine, de episcopul Melhisedec ¹ și de d. Gr. G. Tocilescu ². Ispita însă era

¹ *Notițe istorice și archeologice adunate de pe la 48 mănăstiri și biserici antice din Moldova*, București, 1885.

² *Raporturi asupra cîitorva schitură și biserici din țară, prezentate Ministeriului*, etc.; extras din «Analele Academiei Romîne», VIII; București, 1887. Trebuie a se aminti și Musceleanu, *Monumentele străbunilor*, București, 1873; o fasciculă.

prea mare ca să pot scăpa de dînsa. Ici și colo mi-am luat în treacăt însemnări și verificîndu-le acasă, am văzut că ele nu erau cunoscute sau că era greșită cunoștința lor. Atunci am adaus la scopul călătoriei mele și acela de a strînge inscripții. Și pe urmă am făcut călătorii sau cercetări noi pentru a-mi întregi colecția.

N'am crezut că pot lipsi publicul de cunoașterea ei. Fără îndoială că, avînd alte mijloace și împrejurări de lucru, răgaz, lumină potrivită, primire bună, fotografii, decalcuri, aș fi cetit de atitea ori mai bine. Așa, a trebuit însă să mă mulțănesc cu ce puteam. Decî m'am hotărit a tipări inscripțiile. Pe încetul din acest plan s'a ivit acela de a da o colecție cit se poate mai complectă a inscripțiilor din toată România, din Romîניה toată. Acest plan îl urmăresc, și, dacă voiŭ avea măcar o parte din norocul cel mare pe care-l aŭ atîția leneși, ticăloși și exploatatori, voiŭ duce la capăt și această sarcină.

Voiŭ da decî și mai departe, cu ajutorul vre unui administrator cu rivnă ca d. P. Gârboviceanu, vre unui consiliu comunal priceput ca acel din București în anul 1904, vre unui prieten care știe bine că nu cer nici-odată pentru mine, pentru huzurul sau păcatele mele, precum știe d. Barbu Știrbei, — și alte inscripții. După mia pe care o dau astăzi, va veni mine altă mie. Și așa până la capăt.

Apoi într'o zi va veni un așezămînt de cultură, va veni un învățat demn, solemn, impunător, vor veni lucrători precisi, cari vor pune la cale, cu ce am dat eu, ceva mai întins, mai strălucitor decît pot da astăzi. Se vor arăta atunci toate greșelile și toate scăderile mele, uitîndu-se numai două lucruri: munca mea necruțătoare și inima din care a pornit totdeauna. Dumnezeu îi va ierta poate, eu îi iert d'înainte.

N. IORGA.

C Î N T E C E

I.

Nu mai e în ploscă vin
Și-n chimir nu sînt parale,
Mi-aș bea murgul, nu mă 'ndur.
Pin' la mindra-i lungă cale!.

Ce mi-i friul? Șoimul mieŭ
Știe drumul să mă ducă! —
Crîșmăriță, pentru frîu
Vin să beaŭ, să îmi aducă!..

I. M. SORICU

MAI TARE CA IUBIREA

E în sala de așteptare de clasa II, a unei stații principale. Un tânăr intră urmat de un hamal, îi arată locul unde să depună geamantanul, și când să se așeze, dă cu ochii de o tinăreă retrasă. Fata în momentul când îl vede ridică voalul de pe frunte și zîmbește. Tânărul o privește, o recunoaște și înaintează cu pași mari spre ea, zicînd, în cel mai cordial chip:

— Așa! Domnișoară, ce noroc, ce noroc! zău dacă nu îmi vine să cred că sînt născut supt o stea norocoasă! Ce fericită întîmplare să ne întîlnim aci. Dar unde mergi? La Moscova desigur.

— Da, — zice tînăra cu un ușor accent de uimire, — la Moscova; dar de unde știi? — Și fără să vrea, duce mîinele la piept, ca supt o emoție ce resimte. Fața ei extraordinar de frumoasă se rumenește, iar ochii zîmbesc, aproape duios, supt genele lungi negre, catifelate. Simțînd cît de tare s'a îmbujorat, ea duce o mîna la frunte, și în acelaș timp întinde dreapta spre tînăr, cu un gest aproape băețesc.

El, vizibil emoționat de această întîlnire, strînge mîna fetei și cere voie să-i țină de urît pînă la sosirea trenului care merge spre Moldova. Tânărul este brun, cu ochii negrii; fața lui puțin cam lunguiață este frumoasă, și are ceva cavaleresc, semet; dar o semeție moderată de zîmbetul frumos care-i dă la iveală dinții albi, regulați și strălucitori. Mustățile sînt mici și mătăsoase; gura plină, deși nu mică, nasul drept, proporționat, și fruntea largă, înaltă, cu sprincene «ca din condeii», iar părul capului este ușor ondulat. În întregime tînărul este de o înfățișare frumoasă care îl face de la prima vedere simpatic. Tînăra fată îl privește din nou, în ochi, par'că i-ar examina fiecare trăsătură a obrazului, apoi zice cu accent de sinceritate și de uimire:

— Dar ce frumos te-ai făcut, domnule Ștefănescu... Știi că ești foarte frumos.

Ștefănescu zîmbește, și înclină ușor din cap, pe cînd fata, intimidată de cuvintele ce a rostit, fără să vrea se rumenește ca o cîreașă.

Cu încetul obrazul tinerei ia un aer grav, și numai expresia duioasă din ochii ei mari, negri, strălucitori, mai persistă. Obrazul ei de un oval neasemănat de grațios, prins în rama aurie a părului bălai, e de o frumusețe nepusă; pielea obrazului ei este aproape străvezie de albă și curată ce e, încît i-se văd arterele subțiri, albastrii, pe umerii obrazului. Obrazul e atît de gingaș încît la tîmple se văd bățile ușoare ale vinelor. Nasul potrivit, subțire e de o delicateță aproape diafană, și gurița de o așa gingășie încît e o ade-vărată plăcere să privești conturul ei atît de armonios. Tot obrazul ei alb de blondă este luminat de ochii mari negri, strălucitori, cari contractează astfel cu aurul părului, încît dau une ori întregii arătări ceva straniu, aproape demonic de frumos, și alte ori un aer de suavitate îngerească.

Fata își aranjază pălăria simplă de pîslă, cenușie, și își potrivește voalul gînditoare, amintindu-și de copilăria petrecută cu tînărul acesta, cercînd să-și amintească trecutul.

Părinții fetei și ai tânărului erau cei mai buni prieteni și acești doi tineri, în urma unei înțelegeri a părinților, trebuiau să se întâlnească ca din întâmplare la o serată în Moscova, să se cunoască și, cine știe, norocul, soarta, poate avea să realizeze planurile făcute de părinții lor.

Dar numai tânărul știe de lucrul acesta, și el, ca să îndeplinească o dorință, a mamei sale dar mai ales mînat de o simpatie puternică pentru fata asta, prietena lui din copilărie, pe care nu a mai văzut-o de atîta timp, se supuse fără a discuta.

Acuma el stă ușor emoționat, zîmbește, și caută o introducere care să-l apropie mai mult de ea, de aceea zice:

«Îm dai voie să te numesc tot ca atunci cînd te purtam în brațe?, domnișoară: Sonia?»

— «Cu plăcere, Alexei...» zice fata cu o voce melodiosă de contra-altă.

Ea ezită o clipă în căutarea unui cuvînt, apoi adaugă în franțuzește: — Dar te rog să vorbești cu mine rusește, căci, deși sînt Romîncă, nu mă înțeleg bine romînește... Aaa, nu mă știi rusește? Atunci să vorbim franțuzește.

— Știi rusește, dar așa de puțin: «bună ziua», «bună seara», căci am uitat tot tot... afară de numele D-tale...»

Tînăra face o figură serioasă: dar or cît ar voi să pară rigidă, este atîta frumusețe în toată făptura ei, că chiar aerul de gravitate nepotrivit cu cei 19 ani înfloriți ai ei, o prinde de minune.

Alexandru o privește, și zîmbind trădează uimirea ce-î pricinuește frumusețea ei. La rîndul ei fata zîmbește dureros ca jignită de această admirație și-și lasă voalul pînă aproape de gură, zicînd:

— «Ah doamne! mult e plicticos să nu poți vorbi cu un om două cuvinte fără a-l vedea gata să facă complimente. Te rog, în amintirea copilăriei noastre, să nu începi ca toți ceilalți cu: «ce frumoasă» sau cu alte prostii, că mă îndispuș.

— «Dar Sonia, ce, este viina mea dacă te-ai făcut așa de fru... nu, nu te supăra, că nu zic cuvîntul.

— Zău, — zice fata cu un aer de supărare comică — e revoltător: toți mă privesc de la prima întîlnire cu niște aere așa de stupide, cu gurile deschise, și ochii holbați, în cît a ajuns o adevărată tortură pentru mine cînd mă gîndesc să trec pe undeva fără voaletă. Dacă aș fi de o inteligență superioară, nimeni nu m'ar privi; dar fiind-că întîmplarea a făcut să am o piele mai albă, ochii negrii, părul blond și fața ovală, sînt o adevărată nenorocită. Un om care a făcut o crimă, nu este astfel privit de toată lumea; nimeni nu-l cunoaște dacă e criminal sau nu și scapă neprivit; eu, însă, par'că ași avea o pecete în frunte: pe oriunde trec, se agață toate privirile de mine. Sînt sigură că dacă n'ar exista voalul, mi-ași fi ars pînă acuma fața cu vitriol. Dar... să trecem peste punctul ăsta penibil; să vorbim de d-ta. Alexei: cu ce te ocupi acuma?

— Acuma?... sînt pe cale să mă însor.

Fata se face puțin mai albă, ca și cînd ar fi emoționată, dar se stăpînește și zice:

— Aşaaa!? mi se pare că ar trebui să te felicit, dar nu o fac încă pînă nu voiî afla cine este «viitoarea...»

— Domnişoară, încă nici eî nu o cunosc bine.

— Cum se poate! — zice fata uşor scandalizată; ce fel de însurătoare e asta? doar nu te căsătoreşti prin peţitoare...

— Nu, negreşit că nu; dar mama mea a hotărit pentru mine şi eî cred că a hotărit bine...

— Brava, foarte frumos, domnule; pînă acuma numai noi fetele eram supt tutelă; acuma şi d-voastră vă lăsaţi a fi însuraţi... din «oficiu». Dar ia spune-mi mai pe larg, ce ai făcut de cînd nu ne-am mai văzut? Sint aproape zece ani de atunci. Am auzit vorbindu-se mult bine de d-ta; spune-mi totul fără falşă modestie: tot, căci sintem vechi prieteni şi am drept să cer aceasta. de oarece eî te inbeam mult cînd eram mică; eraî foarte gentil cu mine.

— Îţi mai aduci aminte? — zice tînărul zimbînd fericit. Dar mai ştii de o hirtie pe care mi-ai dat-o cînd ai înyăţat să scrii? O făgăduială.

— Staî Alexei să-mi amintesc: da-da, era un fel de contract, o făgăduială că te voi lua de bărbat... mi se pare, că aduceam ca zestre o păpuşe şi vr'o cîţiva Napoleoni. Da-da, de asta 'm-aduc aminte: trebuie să te fi iubit foarte mult... O mai ţii?

— Negreşit o ţin şi la nevoie am să fac uz de ea.

— Da, cum nu, zice Sonia cu o uşoară ironie, mai ales acum cînd te însoi fără să-ţi fi văzut mireasa... Frumos!...

— Domnişoară, cînd vei auzi cum stau lucrurile, îţi vei schimba părerea. Ştii, tata a murit acum nouă ani, şi mi-a rămas o mică avere pe urma muncii lui; dar asta nu putea ajunge, trebuia să caut un mijloc de trai expeditiv, cu care să poată trăi şi mama. Şi m'am hotărit să mă fac militar!

— Cum, d-ta eşti încă militar?

— Da, dar acuma am obţinut un concediu pentru a merge în Rusia şi sint civil. Ei, atuncia imediat m'am pus pe lucru şi, datorită sîrguinţei mele, sint notat şi clasat cel mai bine printre tinerii ofiţeri: m'am folosit de timpul cîm am stat la graniţa rusă, ca să-mi completez studiile...

— Scuză că te întrerup: ai stat mult la graniţa rusă? şi în ce parte.

— Am stat aproape doi ani şi fiind-că eram activ şi corect mi-am făcut o mulţime de prieteni; mai ales aveam prieteni în vama prin care trecem cu trenul spre Moscova. Dar de ce întrebî?

— O să-ţi spun mai pe urmă...

— Dar acum de ce nu-mi spui, Domnişoară.

— Fiindcă adevărul nu pot să ţi-l spun, şi fiindcă nu-mi place să mint, şi în cazuri d'astea tac. Dar povesteşte cum stai cu studiile.

— Să vezi: mi-am făcut la început duşmani, fiindcă tot ca d-ta nu-mi plăcea să mint, nici să mă tirăsc, şi mai ales că eram plin de teorii umanitariste pe care nu mă sfiam să le susţin.

— Aaa, asta mi-te face simpatic de tot, Alexei; dar acuma nu mai ai aceleaşi principii?

— Ba le am ; dar, văzînd că nu pot face bine nimănuî și mie-mî fac mult rău, le-am tăcut.... însă fără să le reneg....

— Ei, știi Alexei că-mî devii și mai simpatîc.... dar spune înnainte.... am auzit că ai fost închîis odată și că mama ta a fost.... na! iartă-mă, te-am tutuit ca atunci cînd eram copii....

— Mă bucură, căci însemnează că ne-am fi împrietenit iar ca atunci. Zici de «inchis?» Da, am fost, pentru că am publicat niște torturi din armată într'un ziar și de aceea am rămas așa în urmă cu galoanele: dacă nu eram pedepsit, azi eram căpitan.

— Staî Alexei, nu este cazul tău, cazul cu ofițerul care, văzînd că era să fie condamnat altul la închisoare, a venit și s'a declarat de autorul articolelor.

— Da, eî; dar nu e nici un merit aci: nu puteam lăsa să fie condamnat altul în locul meî. Dar am avut noroc că eram cunoscut ca un băiat de treabă și m'am ales cu o pedeapsă ușoară.

— Vezi Alexei, acum îmi pare bine că ne-am întîlnit și te asigur că ai avea toată simpatia mea, dacă n'ar fi ceva pieziș în căsătoria ce vrei să faci.

— Dragă Sonio, mi se pare că ai să-ți schimbi părerea și aci asupra mea, cînd vei afla totul. E drept că pe fată n'am văzut-o de cînd eram mică, dar de sigur că o iubesc și că ea mă stîimează.

— Cum așa Alexei?! Da la distanță, fără să vă vedeți? vă iubiți poate prin telepatie ?

— O să-ți explic cum. Dar Sonio să-mî spuî și ceva din viața d-tale. Ce studii urmezi? Văd lingă geamantanul d-sale un pachet de cărți. Urmezi medicina ?

Fata se roșește brusc supt voal și roșeața îi coboară pînă la bărbie. Sonia ezită o secundă, apoi, cu o abia percéptibilă alterare a vocii sale melodioase, zice :

— Da, urmez medicina... Dar... Dar... acesta nu e un pachet de cărți, ci o cutie ; și are forma unei cărți suprapuse... De aceea te întrebam adineaorî dacă ești prieten cu cei de la vamă. Te-ași ruga să-mî faci un serviciu, să ieî pachetul în geamantanul d-tale, ca să-l pot trece granița fără a se controla ce este în el. Te rog... în amintirea copilăriei noastre.

— Cu cea mai mare plăcere, Sonio, dar vom plăti taxa de vamă ca pentru cărți legate...

— Plătesc bucuros cea mai grea taxă, să pot trece pachetul. Nu mă întreba ce este în el. Admite că este tot ce poate fi mai primejdios; nitroglicerînă sau dinamită, zicea ea, ridicînd voaleta și privindu-l în ochi zîmbînd.

— Aha, pricep — zice tinărul — pricep : sînt cărți revoluționare, e probabil vre-o corespondență nihilistă, și de sigur că asta este o dinamită intelectuală, dar fiind-că mi-o cerî, o fac.

Tinărul se scoală, ia cărțile de jos, dar fata îl oprește ; cu un gest, îi face un semn să-și deschidă geamantanul și ia cu băgare de seamă pachetul. Pachetul e legat solid. Fata îl ridică, îl așează apoi cu precauție între rufele ofițerului, și după ce-l vede dispărut, abia-și poate reține un oftat de ușurare.

Alexandru o privește gînditor : să fie fata asta, frumusețea asta o contra-bandistă vulgară ? Sau să fie într'adevăr scrisori nililiste în pachet ?... Ce să fie ?

El s'a obișnuit, în scurtul timp de cînd a revăzut-o, să o considere ca pe o ființă superioară și constată în apucăturile ei ceva straniu. Parcă se roșește prea brusc. Parcă... Dar în clipa asta intră în sală un tînăr cu aerul nepăsător, plictisit. Noul pasager e modest îmbrăcat : fără a saluta s'așează pe un fotoliu în partea opusă a sălei, și-și fixează privirea spre locul unde au fost «cărțile». Fiind că e un martor aci, Alexandru tace, privește fără să vrea spre noul venit, instinctiv urmînd cu ochii privirea acestuia, ajunge la locul pachetului și vede cu o mirare abia ascunsă că o mină a Soniei arată noul venit cu un deget geamantanul în care se afla acum pachetul.

Alexandru, ca buimăcit, duce mîna la frunte ca să nu i se vadă mirarea, cînd, altă uimire : printre degete observă cum noul venit, crezîndu-se neobservat, dă din cap, se scoală gata să iasă, și face un semn ca și cînd ar zice : «bagă de seamă ! este cineva afară». Apoi cu același aer nepăsător, plictisit, cu care a intrat, dispare pe ușe...

Totul e așa de repede, așa de ciudat, încît ofițerul se crede prada unor halucinații și par'că nu-î vine a crede. De aceea printre degete o mai privește. Alexandru vede cum fata s'a făcut palidă până la voal ; vede cum ea cu o mișcare bruscă își dă voalul până peste bărbie și cum își ia un aer de nepăsare, lăsîndu-se pe speteaza fotoliului. Tînărul tocmai vrea să deschidă gura să zică ceva, cînd iată intră în salon un bărbat ca de vre-o 50 de ani, înalt, cu ochii cenușii scrutători, nasul acvilin, cu o barbă scurtă rotundă, căruntă.

Noul sosit are o înfățișare severă, liotărită și e îmbrăcat în negru. Dîndu-și aerul că se duce la oglindă să-și îndrepteze cravata, el aruncă o privire scrutătoare asupra fetei, și alta asupra tînărului. Fata îi vede prin voal, ochii ; îl vede și în oglindă, și începe să tremure ușor, îndreptîndu-și mașinal privirea spre locul unde fusese pachetul. Dar ea se stăpînește și, ca să-și dea aerul că nu-î pasă de noul venit, zice lui Alexandru cu un accent perfect de pariziană, în franțuzește :

— Și ce mai face mama d-tale ?

Alexandru pricepe că fata își preface accentul pentru străinul de la oglindă ; de și nu înțelege deocamdată rostul acestei prefăcătorii, el răspunde cu o serie de banalități. A ghicit după accentul prefăcut frances cu care a întrebat Sonia, că acesta e omul anunțat de gesturile tînărului. Instinctiv simte că ea dorește să-l audă vorbind, spre a fi scutită de a mai zice ceva, și de aceea pornește în ton confidențial o povestire a miseriilor prin care a trecut un cunoscut al lui. Făcînd apoi o digresiune, povestește cîteva anecdote, cu aerul unui om care habar n'are că alături de el se dă o luptă ascunsă între două temperamente : între unul care bănuște, caută aci o pradă a lui ; și între «prada» care se vede gata de a fi descoperită.

Noul sosit, cum stă în fața oglinzii, își desface fără jenă cravata, o aran-

jează încet, ca să asculte mai mult; dar tînărul spune banalităţi şi fata răspunde cu cîte un ris ușor sau cîte un «da», sau «nu» foarte liniștit și de hazlie ce e anecdota povestită, pare că și străinul zîmbește, căci fata observă prin voal în oglindă cum buzele lui strînse se destind. În sfîrșit cravata e făcută și bătrînul, după ce mai aruncă o privire piezișă asupra celor doi tineri, ese din sală pe peron.

Fata pare că ar voi să ofteze ușurată, dar face o sfortare și nu oftează. Cu o mișcare încetă ea ridică încet voalul și-i apar trăsurile, atît de fine, gingașe și curate, încît Alexandru fără să vrea suride la gîndul, că a putut-o bănuî de vre-o faptă rea. Și ea zîmbește, cu un suris par'că constrîns. Amîndoi sînt la acelaș gînd: «Omul cărunt»; dar nici unul nu aduce vorba de el; și Alexandru face, în mijlocul anecdotei începute, o pauză pe care fata, perdută în gînduri, nici n'o observă.

Ea își șterge fruntea îmbrobonată de sudoare și tremură ușor pe urma emoției de adineaori. Alexandru stă la îndoială: să-i vorbească, să o liniștească sau să aibă aerul că nu observă nimic.

Se decide să tacă, însă tocmai acuma intră un hamal poftindu-i să se urce în tren.

Hamalul iea geamantanul fetei și vrea să-l iea și pe al ofițerului, dar ea îl oprește, și lăsîndu-și voalul, zice lui Alexandru:

«Te rog, sînt lucruri fragile în pachet, și dacă omul ăsta răstoarnă geamantanul, se vor sparge..., fii bun lasă-mă să-l duc eu până în tren...»

Alexandru, fără a discuta această ciudată dorință, iea geamantanul într'o mină, și-l duce cu toate precauțiunile posibile până în vagon, îl pune cu băgare de seamă sus în plasă ca să fie ferit de isbituri și se așează lingă geam în fața fetei. Alături de ei e instalat un negustor de vite cu niște cisme de iuft care nu miroase, ci numai trăznesc; el călătorește spre Moldova, tot în clasa a doua.

Negustorul tocmai fumează o țigară și stă picior peste picior fără a se sinchisi de cei doi. Sonia îl privește scrutător prin voaleta și fiind că îi pare un inofensiv, de îndată ce pornește trenul ea își descopere obrazul. Negustorul tocmai duce din nou țigarea la gură fără jenă, dar zărind obrazul Soniei, rămîne de uimire cu țigarea pe drumul spre buze și face o mutră așa de mirată, în cît Alexandru zîmbește, și însași Sonia se înseninează.

Cu încetul omul se reculege, închide gura și în pripă ia o ținută cuviincioasă, apoi stinge iute țigara își ia pălăria din cap și se retrage respectuos într'un colț. Sonia, ca să vadă dacă omul știe franțuzește, îl întrebă politicos în limba franceză:

— Mergeți departe?

— Dar străinul nu știe nici o limbă străină și fiind-că din toate negațiile străine din lume el știe numai pe «nix», zice cam încurcat.

— Nix nemțește, conită...

Alexandru pricepe intenția fetei și-i tălmăcește întrebarea, dar bietul om habar n'are d limba francesă.

El însă zice lui Alexandru confidențial: Tii domnule, că frumoasă mai este E nevasta d-tale ?

Sonia aude, suride, și-î zice lui Alexandru.

— Lasă-l să creadă că sintem căsătoriți... E mai bine... ș'apoi avem un avantaj, cismele lui de sigur vor împedica pe alții să vină aci, ași fi bucurată să nu mai vină nimeni ca să putem vorbi.

Alexandru dă din cap către străin fără să zică o vorbă. Sonia reia convorbirea.

Ah, apropos de căsătorie... și zici că te duci să-ți vezi viitoarea... soție la Moscova ?

Ce, ieî de soție o rusoaică ?

— Da, și nu: ea este mai mult Romîncă, de alt-fel și d-ta Sonio, nu ești tot Romîncă ?

— Sînt; dar m'am rusificat de tot și-mi place Rusia, fiind-că e o țară mare în care se poate face încă mult bine. Sînt rele mari acolo, dar sînt și caractere mari. Dar mă intrighează mult felul cum te căsătorești. Ești sigur că și ea o să te vrea?... Adică la drept vorbind ești unul din puținii băieți frumoși ce cunosc și ar fi de mirat să nu te vrea...

Cînd ți-o cunoaște caracterul, de sigur că are să se îndrăgostească nebulă de d-ta... fericitul... Sonia îl privește în ochi și parcă-i vine să ofteze.

— Dar de ce numai ești fericit?... Cum d-ta adică n'ai să fii fericită, n'ai să te măriți? N'ai să iei vre un Făt-frumos ?

— Nu — zice Sonia după o scurtă ezitare. — Nu vreau să fac pe decepționata; dar trebuie să-ți spun că tînărul pe care-l iubesc eu, iubește pe alta, ș'apoi nu se... poate. Eă sînt din stofa acelor «nebune» care umple minele de plumb ale Siberiei.

— Dar de ce? D-ta ești creată anume să fii fericită. Ș'apoi nu ești nici săracă. Părinții d-tale sînt oameni aproape bogați, ei te iubesc mult... foarte mult.

— Bieții mei părinți... Dar să lăsăm astea. Vreau să te întreb: ce crezi d-ta despre rostul vieții; crezi că noi sintem pe lume ca să avem copii... să procreăm ?

— Hm, subiectul devine cam grav, Sonio...

— Ce, Alexei dragă, te aștepți cum-va să fac pe fata rușinoasă... adică între tineri inteligenți de sex deosebit să nu se poată vorbi de lucruri serioase? Fiind-că altă lume ia ast-fel de lucruri în rău, noi să ne ferim de a atinge subiectul ăsta.

— Ai dreptate Sonio, putem admite că sintem doi savanți cari discută...

— Ar fi o ipocrizie dacă am recurge la închipuirea asta.

Eă găsesc mai cinstit să vorbim ca doi prieteni; și să zicem adevărurile pe nume, să nu umblăm cu ocoliri care nu sînt de cît fățarnicii.

(Va urma).

VASILE POP

PASĂRE PRIBEAGUL

I

*Vestit tilhar în țară e Pasăre Pribeagul.
 Drumețul, când pornește la cale cu totașul,
 Și negustorul pașnic, urcînd din greu la deal
 Cu carul plin de mărfuri, aduse din Ardeal,
 Își fac de trei ori cruce și ne'ncetat îndrugă
 Cuvinte ne'nteles și rugă după rugă,
 Cînd îi cuprinde codrul cu strimtele-î poteci:
 De groază li se pare atunci că 'n veci de veci
 N'o să-î mai dea de capăt cărării nesfîrșite,
 Că besna nepătrunsă a iadului i-nghite.
 Căci Pasăre Pribeagul e staroste de hoși
 Și 'n jurul său el are vre-o doisprezece soși.
 Nelegiuit ca dînsul nu-î nimeni pe supt soare,
 Nu-s sfînte înmăinte-î nici sfîntele odoare.*

BCU Cluj / Central University Library Cluj

II.

*Încet coboară noaptea din munți, de prin pădure,
 Cu filfîiri greoaie din aripi mari și sure,
 Ce peste văi departe se 'ntînd, se tot întînd
 Și 'n umbră tot mai deasă pămîntu 'ntreg cuprînd.*

*La Putna 'n mănăstire e liniște deplină.
 Doar un bătrîn călugăr, întîrziat, se 'nchină
 Și, peste rasa neagră făcînd al crucii semn,
 În candelile sfînte mai toarnă untdelemn.*

*De-odată stă și-ascultă... În liniștea cea mare
 S'aud bătăi în poartă, mai tare, tot mai tare.
 El ese, se coboară, grăbind trudiții pași:
 «Cine-î?» — «Om bun!» — «Și ce vreî așa tîrziu?» — «Sălaş».
 Dar cînd deschide poarta și luminează pragul,
 Se vede față 'n față cu Pasăre Pribeagul.*

Stă larg deschisă ușa la sfînta mănăstire
 Și mîni nelegiuite s'ating de patrafire,
 De candelă, icoane, de ori-ce scump prinos
 Ce-î închinat din vremuri cu cuget credincios.
 N'a mai rămas o cruce de-argint la loc înfiptă...

O candelă mai arde doar numai la o criptă
 Și Pasăre Pribeagul s'apropie de ea.
 Și ghiarele de fiară se 'ntind acum s'o ia,—
 Dar iată că lumina, 'nainte un grăunte,
 I se păru de-odată de foc grozav un munte,
 Apoi vîi prin lavră al morții rece vînt
 Și toate s'adînciră în besună de mormînt.

. . . . .
 . . . . .

III.

Răsare dimineața, senină, caldă, sfîntă
 Și ca un psalm ce 'n valuri spre ceruri se avîntă
 Din undoiarea lină a lănului de grîu,
 Din freamătul de codru, din șopotul de rîu.

Stă larg deschisă ușa la sfînta mănăstire.
 E zi de serbătoare, de sfîntă pomenire,
 Și clopotul din turlă vestește 'n toinic grai,
 L-aude jos în vale, l-aude sus pe plai
 Poporul și s'adună cu toți să se 'nchine
 Aceluia la care-î nădejdea de mai bine.

La ușa mănăstirii se sprijină 'n toiag,
 Cu plete lungi și albe, un orb, serman moșneag.
 El vine 'n toată zua, se roagă și se 'nchină.
 — «O fi avînd pe semne, de ispășit vre-o vină».
 Grăește cîte unul încet către vecin.
 — «Să dăm și noi de milă sermanului creștin».
 Și nimeni nu mai știe că orbul cu toiagul
 Atit de blînd și pașnic e Pasăre Pribeagul.

Reproducerea oprită.

PARTEA ÎNTĂIA

II.

A doua-zi s'aŭ sculat toți diz-de-dimineată.

Cuconu-Alecu voi numai decît să arate «reparațiile» făcute; și eșiră cu toții prin ogradă. În fața unui șopron se opriră și bătrînul începu să lumurească băiatului cît l-aŭ costat grinzile, cît scîndurile, cît șindrila. De unele amănunte nu-și aducea bine aminte și se întorcea spre prietenul lui:

«Nu-î așa, Grigore? Mi se pare că am dat unsprezece franci și jumătate...»

— Da, îmi aduc bine aminte, răspundea moș Grigore; încă Romînul cu mare greutate a lăsat din preț...»

În grădină a prins a număra pomii noi:

«Iaca, ici am pus doi piersici... Iaca, mărul de colo l-am hultuit cînd te-aŭ luat în oaste. De-acŭ trebuie să rodească...»

Ici erau agrișe, dincolo pomușoară, mai încolo doi curpeni de viță, tot lucruri nouă, pe care Vasile nu le știa. Și bătrînul mergea înainte și arăta, după el pășea băiatul, veneau apoi moș Grigore și Mihaï, iar Turmei era pretutindenî, sărea, lătra voios și filfiia din coadă.

«Bădie Vasile! strigă deodată Mihaï; să vezi, am învățat pe Turmei să apuce pe Jidanî de fundul pantalonilor... Să vezi ce frumos! Odată — hap! și Jidanul! oi!, și numai se lasă la pămînt, iar Turmei se'nvirte hămăind în jurul lui, dar de mușcat nu mușcă...»

— Mare ștregar! zise rîzînd cuconu-Alecu. Iaca, s'a închis liceul ș'a venit cu două săptămîni înainte de vacanță acasă, dar numai de pozne se ține!»

Iar moș Grigore rîdea de se prăpădea, bătîndu-se cu palmele peste genunchi:

«Frumos! hah! foarte frumos!... Să vezi... eh-eh-eh-eh! când zice : *Pil!*, Turmei s'a și repezit... ah-ah-ah-ah!...»

Maî mult nu putea zice și lacrimile-î curgeau pe barbă. Toți se opriră și începură a rîde, întâiu maî încet, pe urmă tot maî tare, maî nestăpînit, pe cînd Turmei sărea lătrînd în jurul lor.

Și'n larma aceasta de rîs mare, intră pe porțița grădinei cuconu-Andrieș.

«Hei! strigă el. Oaspeți noi! Brava! Bine-ai venit! Da' ce-î mă rog atita rîs?...»

Pe cînd scutura cu dreapta mîna lui Vasile, ceilalți, foarte veseli, istoriseau iar năzdrăvăniile lui Mihaî. Și iar începu un rîs nestăpînit.

«Știu... știu... grăi cuconu-Andrieș. Cum e Turmei așa-î și Mihaî: se pricep amîndoî la șolticării de-acestea...»

Cinele par'că pricepea că e vorba de el. Se oprise, negru și cu lustru ca păcura, și privea la stăpîni cu doi ochi așa de deștepți, par'că numai glasul îi lipsea.

«Ei cum te maî lauzi? ce-ai maî făcut? întrebă bătrînul Lunceanu.

— Bine, zise Vasile Negrea răsucindu-și mustăcioara castanie. Oastea a fost un hop mare: l-am trecut și pe ăsta...

— Adevărat. De-acuma te-asezi, te domolești și te faci băiat cuminte...»

Vasile își întoarse ochii căprii într'o parte și răspunse zîbind :

«Apoi eî totdeauna am fost cuminte...»

— Cum nu, cum nu? răspunse bătrînul, ne cunoaștem noi bine: eraî numai de-o șchioapă cînd îmi săreaî pe genunchi și m'apucai de barbă... Pe-atunci trăia și biata Sevastia, Dumnezeu s'o ierte! — Cum trece vremea, frate, urmă el întorcîndu-se spre ceilalți doi bătrîni. Uite, maî erî era un ghem ș'acuma-î coșcogeamite bărbat cu mustață...»

Începură a vorbi cu ochii plini de lumină despre lucruri vechi, răscolind amintiri. Și Vasile se simțea tot maî bine, cu sufletul tot maî cald. Se uita la barba albă și rotundă a tatălui său și la ochii verzi plini de lumină; la barba popească, căruntă a lui moș-Grigore și la nasul lui coroiat; la bărbuța «ca a lui Cuza» a lui cuconu-Andrieș, la obrazu-î roș ca gotca, și la sprincenele-î tupoase în care licăreau ochii plini de bunătate și prietenie, totdeauna par'că într'un painjenîș de lacrimă. Se plimbaî, se opreaî vorbind, iar porneaî, pe drumușoarele cu nisip ale grădinei în care mugurii plesneaî supt grămădirea vieții. Colții de iarbă înverzeaî o pajiște întregă; pe ici, pe colô, la cotituri, buchete de zarnacadele se înălțaî albe ca zăpada, strălucind în soarele dimineței.

Cerul era limpede și albastru ca sineala. Fumurile tirgușorului se

innălțau drept în sus. Glasuri amestecate și innăbușite, țipete, veneau din împrejurimi. Prin lumina albă trecu în zigzaguri rezezi un fluture roșu.

Deodată bătrînul Lunceanu zise vesel :

«Iaca, vine și fetița...»

Domnișoara Tinca intrase în curte și acuma venea repegior spre grădină. Era îmbrăcată într'o rochie de culoarea toporașului, obrazul alb cu ochii albaștri strălucea ca într'o cunună în părul bălaiu buclat și ridicat în jurul concielui din vârful capului. Nu era frumoasă, dar ochii albaștri cu sprîncenele și genele negre îi luminau tot obrazul, și nimeni nu mai băga în seamă nasul cam mic și gura prea serioasă, tăiată puțin în jos la colțuri.

«Bine-ai venit! zise ea cu un zîmbet limpede. Să fi văzut ce bucuros era *tătuca* cînd a auzit că te-ai întors!.. Nicî nu l-am putut face s'aștepte pîn' m'oiu îmbrăca.

— Parcă eî puțină bucurie am? răspunse Vasile.

— Cred, doar e un an de cînd n'ai mai dat pe-acasă. Toți erau îngrijiiți.

— Încă ce grijă! strigă cuconu-Alecu.

— Ei, acuma toate s'au sfîrșit... zise domol moș-Grigore. De-acuma trebuie să jertfim un curcan gras pentru întoarcerea fiului pierdut.

— De sigur! răspunse bătrînul Negrea. Cucoane Andrieș, azi să știi că te poftesc la masă! Îți spun drept că de mult n'am simțit așa bucurie. Anul trecut era, ce? un băiat. Uite-l, frate, cu mustață. Acu simt și eî că am un flăcău!»

Vasile porni înainte cu Tinca. Voia să spue ceva, dar nu știa ce. La urmă, începu :

«Și mată, domnișoară, te-ai făcut mare. Măi-măi să nu te cunosc...»

Fata răspunse :

«De ce? Nu cred să mă fi schimbat cu mult de anul trecut...»

— Ei, ba tot te-ai schimbat.

→ Bine, dacă susții, că m'am schimbat, nu mai stăruesc...»

După un răstimp de tăcere, Negrea întrebă :

«Altfel, pe-aici, baluri, petreceri?... Cum ai petrecut mată iarna asta?

— Bine...

— Desigur, — ceva foarte natural! vorbi Vasile privind-o pzeziș. Acuma a venit și vremea noastră...»

Fata zîbind, voi să spue ceva. Negrea începu a ride :

«Lasă, lasă, că știu eî!»

Tinca își plecă ochii iar Vasile, cu obrazul luminat de ris, privindu-o, își răsuci virfurile subțiri ale mustăților.

Și vorbiră, după asta, despre o mulțime de lucruri neînsemnate. Negrea, cu tot risul lui, simțea oarecare sfială lângă fata pe care o găsea așa de mare și așa de serioasă. Totuși voia-bună din jur îi cuceri repede, aprinse privirile Tincăi, domoli risetele lui Vasile, și întâmplările copilăriei se întoarseră, chemate de glasuri mișcate, îi învălură cu farmecu unor cîntece vechi.

Și vremea trecea, văzduhul se umplea de valuri de lumină și căldură. La rădăcinile stîlpilor zăplazului eșeau în grămezi roșii, ca niște stropi de sînge, cele dintăi gîngăni *vacile-Domnului*. Era în aer un miros dulce de primăvară bogată, și prin lumina orbitoare veneau zgomotele împrejurimilor ca ceva neobișnuit, ca murmurul unei vieți cu totul nouă, atunci isvorită din pămînt.

Bătrînul Negrea zise deodată :

«Știti ce? Pînă ce-o fi masa gata, să mergem să ne plimbăm o leacă.

— Cum nu, zise Lunceanu. Dar tu, fetițo, ce hotărești?

— Merg. Mă duc să-mi pun pălăria...

— E într'adevăr o zi foarte frumoasă...» zise Vasile uitîndu-se la fată.

După ce Tinca se întoarse cu o pălărie împodobită cu buchete de toporași și cu un paltonaș subțire cenușiu peste rochia violetă, eșiră.

Tîrgul avea numai trei uliți în lung : a *Economului*, a *Ovreilor* și *ulița Mare*. Pe toate furnica lumea, ca niciodată. Copiii parcă se înmulțiseră, foia în ușile deschise prin care se vedeau femeii în fuste colorate dereticînd orî pregătînd mîncarea. Cînd treceau *boerîi*, tinerii înnaite și bătrîni în urmă, copii își opreau răcnetele, femeii și fete scoteau capetele pe uși orî pe ferestrele pline cu oale de flori. Pe la fintîni cu roată așteptau băețandri cu cofele, și se certa argați și servitoare.

Din cînd în cînd cunoscuți funcționari, treceau dădeau, bunăziua. Unii se opreau o clipă, se minunau, se bucurau de întoarcerea lui Negrea, mărturiseau că ziua e foarte frumoasă și treceau înnaite.

Pe Ulița-mare, Mihaî citi tare firmele: *La tigru sălbatec*, la *doî cizmi roșie*, *Golzol-cordonier*, și ceilalți rideau, priveau pe oameni drept, se simțeau mai mari, mai puternici. Apoi trecură pe sub cumpăna rabatcei, eșiră în cîmp la margine, în lumina mare a primăverei. Stoluri de paseri zburau vîjînd pe deasupra lor și se lăseau în ogoarele negre. Departe, supt o piclă ușoară, se zăreau sate, în mijlocul cărora albeau bisericile ca grămezi de omăt rămase din iarnă.

La *Fîntîna lui Somson* se opriră, intrară supt streșina ei, se așezară pe lavitele de lemn. Mihaî scoase o ciutură de apă. Vasile și domni-

șoara Lunceanului începură a citi inscripțiile. Grinzile și stîlpii erau plini de iscălituri, de *cugelări*, de *cuplete* din *Dorul-inimei*. Acolo stătura mult de vorbă amintindu-și de întâmplări și de petreceri vechi. O clipă fu vorba și de cucoana-Anica; apoi cu toții tăcură. Se gîndeau la țintirimul care prindea să se acopere de verdeață, la pămîntul care se zbicea în căldura primăverii și la ființa bună care trăise odată, zîmbise la soare și se bucurase de viață.

La întoarcere vorbiră mai puțin; Tinca cam ostenită, mergea între cuconu-Andrieș și Vasile Negrea. Cuconu-Alecu și moș-Grigore vorbeau, cu glasuri încete, despre o *afacere*. Numai Mihaî tot vioi zvîrlea din cînd în cînd cite-o piatră care zbîrnîia pe drumul vinat, și după care Turmei alerga în copce.

Masa era pusă și mătușa Smaranda aștepta cu pestalcă albă din-nainte, cu obrasul încrețit de un zîmbet bun. Cuconu-Alecu de la poartă strigă:

«Smarandă!.. fript curcanu, fript?»

— Sărut mîna, cucoane-Alecule, fript parcă-î o prăjitură!

— Vin s'a scos?

— Chiar acû s'a coborît Costache în pivniță...

— Ei brava! brava! zise bătrînul frecîndu-și mulțămît minile. Apoi se întoarse spre cuconu-Andrieș: Cucoane Andrei! să știi că mi-î foame strașnic!..

— Te cred, te cred, răspunse bătrînul Lunceanu mîngîindu-și țacălia. Mie mi-e și foame și sete! Am făcut o plimbare bărbătească... Ce aer, domnule, ce miros vine de la ogoare!... Dar fetița ce zice? — a cam ostenit...» Și cuconu-Andrieș întoarse spre Tinca fața-î roșie cu privirile umede. Apoi adăogi, înduioșat:

«Atîta avere și dragoste mi-a mai rămas pe lume!..

— Da' pe noi unde ne lași, cucoane-Andrieș?» întrebă moș-Grigore.

Lunceanu, în loc de răspuns, oftă și sărută fata pe frunte, după aceea se trase înapoi și se uită la ea ca la un odor de mare preț: era rumănă la față și cu ochii albaștri licărind în lumină. Vasile se uita mirat la ea. Vibrînd așa de viață, și așa de însuflețită n'o văzuse niciodată: iar rochia violetă, pălăria ștrengărească și mănunchiurile de toporași o prindeau minunat, cum nici nu băgase el de seamă dintr'ntăiu.

«Să mergem la masă!» zise cuconu-Alecu. Și intrară cu toți în casă

Vasile se simți iar împresurat de bunătate, pe cînd mîncarea venea și vinul curgea în păhare; ochi tuturor erau îndreptați spre el, cînd vorbea, și păharul niciodată nu-î rămînea deșert. Între bătrîni aceia simpli cu sufletele pline de iubire se simțea în adevăr ca într'un colț

de viață nouă. Și i se părea că a rămas departe tare în urmă traiul aspru al cazarnei, cu petrecerile gălăgioase și micile ticăloșii zilnice. Acuma vedea bine că vețuise trei ani într'o lume cu totul deosebită care-i plăcuse și-l încântase odată, dar de care în clipa aceea nu-i părea de loc rău.

(Va urma).

MIHAIL SADOVEĂNU.

GENIU ȘI TALENT ¹⁾

— FRAGMENT —

O genii, ce cu umbra pământul îl sfințiți,
Trecind liberi, dar singuri prin secolii robiți,
Păreți ca niște medici cu blinda voastră față
Ce nu mai [are-]alt bolnav decît pe cel de față.
Orî-cui sinteți prietenî, dar orî și cui îi pare
Că numai dinsul singur în sufletu-i vă are;
În ori-ce veac trăi-veți neîncetăteniți
Și totuși nici într'unul srăini nu o să fiți;
Căci lamura vieții ați strîns'o în gîndire,
Și dindu-i acea haină de neimbătrînire,
Voî ați făcut, că lumea, orî-cît se primenește,
În dreapta-vă oglindă de-apururi se găsește,
Căci lumea pare numai a curge ș'a se trece,
Căci coji sint toate celea ființei ce nu trece;
Trecutul, viitorul se țin numai de coajă,
A clipelor cadavre se'nseamnă pe reboajă,
Pe cînd tot ce aleargă și'n șiruri se deșterne
Repaosă în raza gîndirilor eterne;
Iar adevărul, ca și păcatul mumei Eve,
De față-i pretutindenî și pururea aieve.

Ce caută talentul în șirele-i s'arate,
Cum luna se ivește sau vîntu'n codru bate?
De-o spune el aceasta sau dacă n'o va spune,
Cîmpii, pădurî și lanuri vor face-o de minune
Și nu cum stă în carte, ci mult cu mult presus...
Ce tristă meserie să n'ai nimic de spus
Decît povești pe care Omer și alți autori
Le spuseră mai bine de zeci de mii de ori,

¹⁾ Ms. Ac. Rom. 2276, ff. 53-54; se datează, după scris și ortografie, prin 1874-77.— I. Sc.

Sinteți ca florii pripite, în colbul trist al școlii
 Citiți în foliante, ce roase sînt de molii,
 Și viața, frumusețea, al patimei nesaț
 Nu din viața însăși — din carte o 'nvățați ¹⁾
 În capetele voastre de semne multe sume,
 Din miș de miș de vorbe consist' a voastră lume ²⁾,
 Nu acea altă lume a geniului rod,
 Căreia tot prezentul e numai un isvod,
 Pe care se înalță pămînt și om și cer
 În gînd lui Kalidasa, pe buze lui Omer.

M. EMINESCU.

CRONICĂ

În cartea d-lui Augustin Paul «Între Someș și Prut» pe care a tipărit-o de curînd «Minerva» ori-ce cetitor cu dorință de a-și cunoaște poporul va găsi o mulțime de lucruri folositoare care-i erau până atunci necunoscute sau fals ori neindestulător cunoscute. Sînt în frumosul volumaș ieften amintiri din acel sat al Maramureșului unde s'a născut autorul, note de limbă, de istorie din acele părți. Apoi cite o scenă din călătoriile d-lui Paul care a fost cîțiva ani profesor de liceu la Birlad și Brăila și întors în Ardeal, spre paguba învățămîntului nostru, a scris mult timp — cum scrie și acum — foiletonul «Gazetei Transilvaniei». Călătoriile acestea au atins sate din Secuime, în care elementul românesc se păstrează deosebit, cu toate că și-a pierdut limba pe care prin silinți duioase, plătind din greu școală și învățător, caută s'o cîştige înapoi astăzi. Alte ori autorul vorbește de cutare locuri din țară, de dincoace, și ceia ce spune e interesant pentru că oglindește felul de a vedea și simți al Ardeleanului care trece în România în-tăiași dată. Peste un timp aceste pagini vor fi mărturii istorice adevărate și folositoare. Tot așa întinsa biografie a episcopului Mihail Pavel din Oradea-Mare sau a profesorului Ioan Popescu din Birlad, Maramureșean de obirșie. Stilul e măsurat, cuminte, une ori cald. Cu însușirile ce are d. Paul mă mir cum nu izbutește a da cît de puțină viață foiletonului «Gazetei», foaie venerabilă care în materie de literatură și cultură orbecăiește căutînd soarele și la Răsărit și la Apus, și firește mai mult la Apus?

N. IORGA.

---

1) Urmează 2 rînduri șterse ulterior, cu creionul:

*Astfel cu meșteșuguri — din mînte-vă, un fir
 Afi vrea să iasă rodii săi crinii și trandafir,*

2) Urmează 2 rînduri șterse cu creionul:

*Aceeași lume strîmbă, urîtă într'un chip
 Cu fraze 'mpestrîțale, suflată din nisip.*

IMPRESIE.

Ușoară ca parfumul grădinilor spre seară,
Plutește-n umbră, dulce, sfioasă și ascunsă.
O veche amintire, care-nviază iară
Și îmi suride tristă o clipă ca să piară
Din nou în întuneric și-n noaptea nepătrunsă.

Și palidă răsare la capătul grădinii,
Intr'o potecă strîmtă și printre crengi plecate,
Și în amurg ea pare răsunsetul luminii
Ce moare, pe cînd tainic zambilele și crinii
Imprăștie puternic miresme-amestecate.

Amețitor și dulce ca o melancolie,
Parfumul mă pătrunde și farmecul își cerne;
Și tot mai mult în minte-mi trecutul reînvie,
Și amintirei triste cărarea i-o așterne
Cu zimbete uitate și cu priviri eterne.

M. PALEOLOGU.

CUGETĂRI

În vremile eroice ale societăților ca și în vremile eroice ale naturii se ridică înălțimi. Apoi în timpurile obișnuite, valorile ce curg în fie-care zi și ploile mari ale revoluțiilor le cară la vale și le egalizează. Pare monstruos gîndul vremurilor cu totul netede.

*

Iubind pe cineva, l-ai luat în sufletul tău fără ca el să piardă ceva.

*

Pretutîndeni aprindeți focurile voastre de veghe și de vatră: veți folosi și drumețului, care se va îndrepta după ele.

*

Faceți întunec în sufletele oamenilor, și vor veni stafile, care vă vor gitui.

*

Totdeauna și în lume, întâiu se aud cîntările și apoi răsare soarele.

X.